

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2001-2002

19 FEBRUARI 2002

Wetsontwerp tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de federale Wetgevende Kamers en van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap

Wetsvoorstel ter bevordering van gelijke kansen voor vrouwen en mannen bij verkiezingen

Wetsvoorstel ter bevordering van een paritaire vertegenwoordiging van vrouwen en mannen op de kandidatenlijsten voor de wetgevende verkiezingen

Wetsvoorstel ter bevordering van de evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen bij verkiezingen

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BINNENLANDSE ZAKEN EN VOOR DE
ADMINISTRATIEVE AANGELEGENHEDEN
UITGEBRACHT
DOOR MEVROUW VAN RIET

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : de dames Lizin, voorzitter; Cornet d'Elzius, de Bethune, Leduc, de heer Lozie, mevrouw Nagy, de heren Timmermans, Verreycken, Wille en mevrouw Van Riet, rapporteur.

2. Plaatsvervangers : de heer Cornil, de dames de T' Serclaes, Pehlivan en Willame-Boonen.

Zie :

Stukken van de Senaat :

2-1023 - 2001/2002 :

Nr. 1 : Wetsontwerp.
Nr. 2 : Amendementen.

Zie ook :

2-313 - 1999/2000 :

Nr. 1 : Wetsvoorstel van de dames Nagy en De Roeck.
Nr. 2 : Verslag.

2-224 - 1999/2000 :

Nr. 1 : Wetsvoorstel van mevrouw Lizin c.s.
Nr. 2 : Verslag.

2-230 - 1999/2000 :

Nr. 1 : Wetsvoorstel van mevrouw de Bethune c.s.
Nr. 2 : Verslag.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

19 FÉVRIER 2002

Projet de loi assurant une présence égale des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections des Chambres législatives fédérales et du Conseil de la Communauté germanophone

Proposition de loi favorisant l'égalité des chances entre les femmes et les hommes lors des élections

Proposition de loi tendant à promouvoir la représentation paritaire des femmes et des hommes sur les listes de candidats aux élections législatives

Proposition de loi visant à promouvoir la parité entre hommes et femmes lors des scrutins électoraux

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE L'INTÉRIEUR ET
DES AFFAIRES ADMINISTRATIVES
PAR MME VAN RIET

Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs : Mmes Lizin, présidente; Cornet d'Elzius, de Bethune, Leduc, M. Lozie, Mme Nagy, MM. Timmermans, Verreycken, Wille et Mme Van Riet, rapporteuse.

2. Membres suppléants : M. Cornil, Mmes de T' Serclaes, Pehlivan et Willame-Boonen.

Voir :

Documents du Sénat :

2-1023 - 2001/2002 :

N° 1 : Projet de loi.
N° 2 : Amendements.

Voir aussi :

2-313 - 1999/2000 :

N° 1 : Proposition de loi de Mmes Nagy et De Roeck.
N° 2 : Rapport.

2-224 - 1999/2000 :

N° 1 : Proposition de loi de Mme Lizin et consorts.
N° 2 : Rapport.

2-230 - 1999/2000 :

N° 1 : Proposition de loi de Mme de Bethune et consorts.
N° 2 : Rapport.

I. INLEIDING

De indiening van dit wetsvoorstel, dat samenhangt met twee andere voorstellen, is het resultaat van een langdurig sociologisch en wetgevend proces dat bedoeld is om vrouwen werkelijk toegang te bieden tot politieke mandaten, op een meer gelijke voet met mannen dan vroeger het geval was.

Want ook al hebben vrouwen in theorie al lang het recht zich te laten verkiezen, toch blijkt uit de praktijk dat zij niet gelijk vertegenwoordigd zijn in de politieke wereld. Er zijn statistieken voorhanden die deze stelling staven (zie onder andere «*Naar een paritaire democratie*» — *Analyse van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 8 oktober 2000*, uitgegeven door de Directie gelijke kansen van het federaal ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, juli 2001 en «*Politieke deelname van vrouwen na de verkiezingen van 13 juni 1999 — Uitslagen en toekomstperspectieven*», uitgegeven door dezelfde directie in 2000).

Daaruit is de idee ontstaan om met een dwingende wetgevende maatregel de sociologische barrières te slechten en een reëel recht op gelijkheid in te voeren. Een eerste stap was de wet-Smet-Tobback van 24 mei 1994, bedoeld om te komen tot een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de verkiezingslijsten (*Belgisch Staatsblad* van 1 juli 1994).

Aangezien deze wet enkel betrekking had op de samenstelling van de verkiezingslijsten en oplegde dat minstens een derde van de kandidaten op een lijst van het andere geslacht moesten zijn, veranderde hij in wezen niets aan de feitelijke discriminatie. Op veel lijsten stonden inderdaad voldoende vrouwen, maar de beste plaatsen waren wel voor de mannen.

Vandaar dat de feministische beweging geijverd heeft voor het ritssysteem, dat een afwisseling van mannen en vrouwen op de lijst waarborgt.

Aangezien de Raad van State een herziening van de Grondwet eiste alvorens deze doelstelling kon worden bereikt, heeft men moeten wachten op de stemming over de «Herziening van titel II van de Grondwet, om een nieuw artikel in te voegen betreffende het recht op gelijkheid van vrouwen en mannen» en vooral op de stemming over de invoering van een artikel 11bis dat de mogelijkheid biedt mannen te discrimineren om vrouwen de waarborg te bieden op een volledig gelijkwaardige uitoefening van hun politieke rechten (tekst aangenomen in de Kamer op 24 januari 2002).

Meteen na deze stemming heeft de regering via haar vice-eerste minister en minister van Werkgelegenheid, mevrouw Onkelinx, drie wetsontwerpen ingediend om bepalingen in de verschillende kieswetten aan te passen aan de wil van de grote politieke meerderheid.

I. INTRODUCTION

Le dépôt de ce projet de loi, qui fait partie d'une série de trois, est l'aboutissement d'un long cheminement sociologique et législatif, tendant à accorder aux femmes la possibilité effective d'accéder aux mandats politiques de façon plus égalitaire par rapport aux hommes que par le passé.

Bien qu'elles disposaient déjà depuis longtemps du droit de se faire élire en théorie, la pratique a démontré que la parité dans l'exercice de ces postes n'existait pas. Les statistiques sont là pour le prouver (voir entre autres «*Vers une démocratie paritaire*» — *Analyse des élections communales et provinciales du 8 octobre 2000*, édité par la Direction de l'égalité des chances du ministère fédéral de l'Emploi et du Travail, juillet 2001 et «*La participation politique des femmes à l'issue des élections du 13 juin 1999 — Résultats et perspectives*», édité par la même direction, en 2000).

De là naquit l'idée de prendre une mesure législative coercitive, afin de vaincre les barrières sociologiques par un droit effectif à la parité. Un premier pas a été la loi dite «Smet-Tobback» du 24 mai 1994, visant à promouvoir une répartition équilibrée des hommes et des femmes sur les listes de candidatures aux élections (*Moniteur belge* du 1er juillet 1994).

Étant donné que cette loi se limitait à agir sur la composition des listes par l'imposition d'un quota d'au moins 1/3 de candidats d'un sexe différent, elle ne résolvait pas le problème fondamental de la discrimination dans les faits. En effet, beaucoup de listes disposaient le quota des femmes à la fin des listes, laissant aux hommes les premières places utiles.

C'est afin de parer à ce problème que le mouvement féministe a œuvré pour le système dit de la «fermeture-éclair», qui consiste à garantir une alternance homme/femme sur les listes.

Le Conseil d'État ayant exigé une révision de la Constitution pour aboutir à la réalisation de cet objectif, il a fallu attendre le vote de la «Révision du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article nouveau relatif au droit des femmes et des hommes à l'égalité», et surtout l'insertion d'un article 11bis, permettant de prendre à l'égard des hommes une mesure discriminatoire en vue de garantir aux femmes l'égal exercice de la plénitude de leurs droits politiques (texte adopté par la Chambre des représentants le 24 janvier 2002).

Immédiatement après ce vote, le gouvernement, en la personne de son vice-premier ministre et ministre de l'Emploi et du Travail, Mme Onkelinx, a enchaîné en déposant trois projets de loi devant parfaire les dispositions des différentes lois électorales dans le sens voulu par la grande majorité du monde politique.

Ook al garanderen deze wetsontwerpen geen volledige afwisseling, toch is het een grote verwezenlijking dat dit alvast gebeurt voor de eerste twee plaatsen. Voor de andere plaatsen op de lijst is een gelijke vertegenwoordiging (50/50) verplicht.

II. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE MINISTER

De minister dankt de Senaat voor het met spoed willen behandelen van de ter bespreking voorliggende wetsontwerpen.

Deze ontwerpen zijn reeds uitgebreid besproken in de Senaat ter gelegenheid van de herziening van de Grondwet en van de dialoog die plaatsvond dankzij het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen.

Er zijn dus twee wetsontwerpen.

Volgens het advies van de Raad van State is er, om op de kandidatenlijsten voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad een gelijke aanwezigheid te verzekeren van mannen en vrouwen, een ontwerp van bijzondere wet nodig, terwijl dit voor de kandidatenlijsten voor de verkiezing van de federale wetgevende Kamers en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap een ontwerp van gewone wet dient te zijn. Een wijziging van het Kieswetboek is immers voldoende.

Bovendien ligt er bij de commissie voor de Binnenlandse Zaken van de Kamer van volksvertegenwoordigers een derde wetsontwerp ter bespreking, met betrekking tot de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van het Europees Parlement.

Wat de kandidatenlijsten voor de gemeenteraads- en de provincieraadsverkiezingen betreft, zal het invoeren van de pariteit met alternering voor de eerste plaatsen overeenkomstig de Lambermontakkoorden besproken moeten worden door de betrokken gewestassemblees.

Er wordt voorgesteld om vandaag te stemmen over de ontwerpen die bepalen dat het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht op elk van de kandidatenlijsten voor de betrokken assemblees, niet groter mag zijn dan één.

Ook moeten de eerste twee kandidaten van elke lijst van verschillend geslacht zijn, met een overgangsbepaling volgens welke bij de volgende vernieuwing van de betrokken assemblees, de eerste drie kandidaten van de lijst niet van hetzelfde geslacht kunnen zijn.

Voorts wordt er verwezen naar de memorie van toelichting en de artikelsgewijze bespreking.

S'il est vrai que ces projets de loi n'assurent pas l'alternance parfaite, mais uniquement pour les deux premières places, c'était là cependant l'enjeu principal. Pour le reste de la liste, l'égalité par quota (50/50) est de mise.

II. EXPOSÉ INTRODUCTIF DE LA MINISTRE

La ministre remercie le Sénat d'accorder le bénéfice de l'urgence aux projets de loi en discussion.

Ces projets ont déjà été discutés longuement au Sénat à l'occasion de la révision de la Constitution et du dialogue mené grâce au Comité d'avis pour l'égalité des chances entre les femmes et les hommes.

Il y a donc deux projets de loi.

Conformément à l'avis du Conseil d'État, un projet de loi spéciale est nécessaire pour assurer une présence égale des hommes et des femmes sur les listes des candidatures aux élections du Conseil flamand, du Conseil régional wallon et du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, alors que pour les listes de candidatures aux élections des Chambres législatives fédérales et du Conseil de la Communauté germanophone, un projet de loi ordinaire s'impose. Il suffit en effet de modifier le Code électoral.

D'autre part, un troisième projet de loi est actuellement examiné par la commission de l'Intérieur de la Chambre des représentants en ce qui concerne les listes des candidatures aux élections du Parlement européen.

L'instauration de la parité dans l'alternance aux premières places en ce qui concerne les listes de candidatures aux élections communales et provinciales, devra faire l'objet d'un examen par les assemblées régionales concernées, en application des accords du Lambermont.

Il est proposé aujourd'hui de voter des projets prévoyant que sur chaque liste de candidatures aux élections des assemblées concernées, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe, ne pourra pas être supérieur à un.

D'autre part, les deux premiers candidats de chaque liste devront être de sexe différent, avec une disposition transitoire prévoyant que lors du prochain renouvellement des assemblées concernées, les trois premiers candidats de chacune des listes ne pourront pas être du même sexe.

Pour le reste, il y a lieu de se référer à l'exposé des motifs et au commentaire des articles.

III. ALGEMENE BESPREKING

Mevrouw Willame-Boonen vraagt om alle wetsvoorstellen over dit onderwerp samen te voegen.

De commissie besluit om de wetsontwerpen nrs. 2-224/1, 2-230/1 en 2-313/1 bij het huidige wetsontwerp te voegen.

Vervolgens vraagt mevrouw Willame-Boonen waarom de regering aan de Kamer van volksvertegenwoordigers de spoedbehandeling heeft gevraagd voor het wetsontwerp tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van de provincieraden, de gemeenteraden en het Europees Parlement, terwijl dit wetsontwerp minder dringend lijkt dan de twee andere ter bespreking voorliggende ontwerpen.

De volgende parlementsverkiezingen vinden immers waarschijnlijk pas plaats in juni 2003.

Ook al is het verheugend vast te stellen dat er vooruitgang is geboekt inzake de hier besproken wetsontwerpen, toch zijn deze ontwerpen minder belangrijk dan wat er in de commissie voor de Binnenlandse Zaken van de Senaat is besproken in februari 2000, naar aanleiding van het wetsvoorstel ter bevordering van de evenredige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen bij verkiezingen (van mevrouw Anne-Marie Lizin c.s., stuk Senaat, nr. 2-224/1), mede-ondertekend door spreekster en van het wetsvoorstel ter bevordering van een paritaire vertegenwoordiging van vrouwen en mannen op de kandidatenlijsten voor de parlementsverkiezingen (van mevrouw de Bethune c.s., stuk Senaat, nr. 2-230/1, mede-ondertekend door mevrouw Clothilde Nyssens.

Beide voorstellen gingen uit van de alternering.

De ter bespreking voorliggende wetsontwerpen bepalen dat de lijsten paritair dienen te zijn, maar de alternering of het zogenaamde «ritsprincipe» is slechts van toepassing op de twee eerste plaatsen van de lijst.

De overgangsbepaling die gewoon stelt dat bij de volgende verkiezingen de eerste drie kandidaten van de lijst niet van hetzelfde geslacht kunnen zijn, is betreurenswaardig.

Dit was immers reeds een feit bij de meeste lijsten die ingediend zijn voor de verkiezingen van 13 juni 1999.

In hoeverre zijn de ter bespreking voorliggende wetsontwerpen dan werkelijk een stap vooruit?

Nog betreurenswaardiger is echter dat de wet pas in werking treedt een jaar na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

De bekendmaking van de wetten hangt af van de goede wil van de minister.

III. DISCUSSION GÉNÉRALE

Mme Willame-Boonen demande de joindre toutes les propositions de loi faites en la matière.

La commission décide de joindre les propositions de loi nos 2-224/1, 2-230/1 et 2-313/1 au présent projet.

Mme Willame-Boonen demande ensuite pourquoi le gouvernement a demandé l'urgence à la Chambre des représentants pour le projet de loi assurant une présence égale des hommes et des femmes sur les listes des candidatures aux élections provinciales, communales et du Parlement européen, alors qu'il existe, semble-t-il, moins d'urgence pour ce projet que pour les deux projets de loi en discussion.

Les prochaines élections législatives auront en effet lieu vraisemblablement en juin 2003.

Même s'il y a lieu de se réjouir de l'avancée constituée par les projets de loi en discussion, ceux-ci sont largement «en-dessous» de ce qui avait été discuté en commission de l'Intérieur du Sénat en février 2000 lors de l'examen de la proposition de loi visant à promouvoir la parité entre les hommes et les femmes lors des scrutins électoraux (de Mme Anne-Marie Lizin et consorts — n° 2-224/1), cosignée par elle-même, et de la proposition de loi tendant à promouvoir la représentation paritaire des femmes et des hommes sur les listes de candidats aux élections législatives (de Mme de Bethune et consorts — n° 2-230/1), cosignée par Mme Clothilde Nyssens.

Ces propositions de loi prévoyaient toutes deux l'alternance.

Les projets de loi en discussion prévoient la parité sur les listes mais l'alternance ou le principe dit «de la tirette» ne sera pratiqué que sur les deux premières places de la liste.

La disposition transitoire qui prévoit simplement que lors des prochaines élections, les trois premiers candidats de la liste ne pourront pas être du même sexe, est regrettable.

C'était en fait déjà une réalité sur la plupart des listes présentées aux élections du 13 juin 1999.

En quoi les projets de loi en discussion sont-ils alors réellement une avancée?

Mais le plus regrettable est que l'entrée en vigueur de la loi devrait avoir lieu un an après sa publication au *Moniteur belge*.

Or, la publication des lois dépend notamment du bon vouloir du ministre.

Het risico bestaat dus dat de wet in mei 2003, op het vermoedelijk moment van de eerstkomende parlementsverkiezingen, nog niet in werking is getreden.

De minister vindt dat mevrouw Willame-Boonen gelijk heeft.

De regering is absoluut te vinden voor een amendement in deze zin, aangezien de nu ter bespreking voorliggende wetsontwerpen meer dan twee jaar geleden zijn opgesteld.

De herziening van de Grondwet heeft jammer genoeg veel meer tijd gekost dan verwacht.

De bepalingen inzake de inwerkingtreding dienen inderdaad te worden aangepast.

Mevrouw de Bethune vindt dat de voorliggende wetsontwerpen welkom zijn. Veel positieve punten staan erin. Ze gaan in de lijn van wat algemeen gedragen is, niet alleen door vrouwenbewegingen, maar door al wie voor gelijke kansen is.

Zij schaart zich achter de amendementen over de inwerkingtreding die zullen worden neergelegd. Het is inderdaad jammer dat de Grondwetsherziening zo lang heeft geduurd. Hopelijk kan het Kieswetboek nog tijdig worden gewijzigd.

Zij heeft al vroeger gepleit voor een alternatie van vrouwen en mannen over de volledige lijst. Een aantal studies wijzen het belang van een goede spreiding van de kandidaten op de globaliteit van de lijst. De wetsontwerpen pleiten voor een 50/50-verhouding, wat op zich positief is. Maar wanneer men de alternatie alleen maar bovenaan de lijst voorstelt, en voor het overige ruimte aan de partijen laat, zou men het omgekeerde effect kunnen hebben.

Vrouwen zouden moeilijker verkozen kunnen worden ingevolge de samenstelling van de lijst, ook gelet op het feit dat het gewicht van de lijststem nu gehalveerd is. Een goede alternatie van mannen en vrouwen op de lijst zou kunnen helpen om de verkiezing van vrouwelijke kandidaten makkelijker te maken. Spreekster dient amendementen in om het principe van «de rits» te veralgemenen, over de pariteit van de lijst (cf. amendementen nrs. 7 en 8).

Volledigheidshalve zou de commissie eveneens een positieve actie kunnen nemen om partijen aan te moedigen een actieplan in eigen schoot op te zetten, ten gunste van vrouwelijke kandidaten en vrouwelijke mandatarissen. De wet op de partijfinanciering zou daartoe kunnen worden geamendeerd. De partijen zouden een beknopt jaarlijks verslag aan het Parlement voorstellen over de manier waarop ze de pariteit implementeren. Veel nieuwe kandidaten in een keer promoten brengt inderdaad een aantal risico's met zich mee.

De heer Lozie heeft geen probleem met de voorliggende wetsontwerpen. Zijn partij past weliswaar

La loi risque de ne pas être entrée en vigueur en mai 2003, au moment prévisible des prochaines élections législatives.

La ministre trouve que Mme Willame-Boonen a raison.

Le gouvernement est totalement favorable à un amendement dans ce sens mais les projets de loi en discussion ont été élaborés il y a plus de deux ans.

Malheureusement, la réforme de la Constitution a pris beaucoup plus de temps que prévu.

Il faut effectivement changer les dispositions relatives à l'entrée en vigueur.

Mme de Bethune estime que les projets de loi en discussion sont les bienvenus. Ils comportent de nombreux points positifs. Ils n'inscrivent dans le droit fil de ce que soutiennent généralement non seulement les mouvements féministes, mais aussi tous les partisans de l'égalité des chances.

L'intervenante se rallie aux amendements qui seront déposés concernant l'entrée en vigueur. Il est effectivement dommage que la révision de la Constitution ait duré si longtemps. Il faut espérer que le Code électoral puisse encore être modifié à temps.

Elle a déjà plaidé précédemment pour l'alternance des femmes et des hommes sur l'ensemble de la liste. Une série d'études soulignent l'importance d'une bonne répartition des candidats sur la liste tout entière. Les projets de loi préconisent une proportion de 50/50, ce qui, en soi, est positif. Mais si l'on ne propose l'alternance que pour le haut de la liste, en s'en remettant pour le reste à la discrétion des partis, on pourrait obtenir l'effet inverse.

La composition de la liste pourrait faire que les femmes soient plus difficilement élues, notamment parce que le poids du vote de liste est désormais réduit de moitié. Une bonne alternance des hommes et des femmes sur la liste pourrait contribuer à faciliter l'élection de candidats féminins. L'intervenante dépose des amendements en vue de généraliser le principe de la «fermeture éclair» (cf. les amendements n°s 7 et 8).

Pour faire bonne mesure, la commission pourrait également entreprendre une action positive pour encourager les partis à adopter en leur sein un plan d'action en faveur des candidates et des mandataires féminines. La loi sur le financement des partis pourrait être amendée à cet effet. Les partis présenteraient au Parlement un rapport annuel succinct sur la façon dont ils mettent en œuvre la parité. Promouvoir en une fois un grand nombre de nouveaux candidats présente effectivement un certain nombre de risques.

Les projets de loi en discussion ne posent aucun problème à M. Lozie. Il est vrai que son parti applique

allang de voorgestelde regels toe. De datum van hun inwerkingtreding moet worden gewijzigd om het risico niet te lopen dat zij niet toepasselijk zouden zijn bij de eerstvolgende federale parlementsverkiezingen.

De voorgestelde overgangsbepaling, waarbij de eerste drie kandidaten van een lijst niet van hetzelfde geslacht mogen zijn, is voor Agalev niet nodig maar de zaken moeten niet worden gebruskeerd. In de praktijk zal er zeker een alternatie zijn op de eerste twee plaatsen van de meeste lijsten.

Het is belangrijk om de verdere vorming van de lijst van lokale omstandigheden te laten afhangen. Een zekere soepelheid is nodig, zolang de pariteit over het geheel wordt gehandhaafd, in het bijzonder na de halvering van de lijststemmen en de afschaffing van de lijsten van plaatsvervangers die door de opvolgers op de oorspronkelijke lijst zijn vervangen.

De heer Verreycken heeft een aversie tegen een overdreven betutteling. Hij is persoonlijk niet zo gelukkig met de voorliggende wetsontwerpen.

Volgens de Grondwet worden de gemeenschappen geacht de gelijke uitoefening van rechten voor mannen en vrouwen in te vullen. Dat kan bij wet, bij decreet en bij regel. De kieswetgeving is federaal alhoewel de Grondwet zegt dat de wet en het decreet hetzelfde moeten invullen.

Het eerste wetsontwerp is dus correct, alhoewel het niet evident is waarom de Duitstalige Gemeenschap daarbij is genomen.

Wat het tweede wetsontwerp betreft, dat in de regelgeving voor de gemeenschappen ingrijpt, zou het veel beter zijn, op grond van de constitutieve autonomie, deze bevoegdheid bij bijzondere wet naar de gemeenschappen over te hevelen. Overeenkomstig de wil van de grondwetgever zou een signaal aan de gemeenschappen moeten worden gegeven.

Met dit tweede wetsontwerp maakt de federale regering zich schuldig aan extra-betutteling van de gemeenschappen.

De heer Timmermans steunt volledig de twee voorliggende wetsontwerpen met noodzakelijke amendering qua ingangsdatum.

Het «rits-systeem» is niet absoluut noodzakelijk; er dient enige soepelheid te bestaan bij de overgang. Op de verkiesbare plaatsen, wat de eerste twee of drie plaatsen inhoudt, moeten beide geslachten vertegenwoordigd zijn. De halvering van de lijststem minimaliseert nu al in feite het belang van de rangschikking van de kandidaten.

De voorliggende wetsontwerpen zijn een goed signaal naar de partijen intern en de bevolking om de beide geslachten aan politiek te laten doen.

depuis longtemps les règles proposées. Il convient de modifier leur date d'entrée en vigueur, pour ne pas courir le risque qu'ils ne soient pas applicables lors des prochaines élections législatives fédérales.

Agalev ne juge pas nécessaire la disposition transitoire proposée, qui prévoit que les trois premiers candidats d'une liste ne peuvent être du même sexe, mais il ne faut pas brusquer les choses. Dans la pratique, il y aura sûrement une alternance aux deux premières places de la plupart des listes.

Il importe que la composition de la suite de la liste puisse dépendre des circonstances locales. Une certaine souplesse est nécessaire, pour autant que la parité soit maintenue dans l'ensemble, en particulier après la réduction de moitié de l'effet des votes de liste et la suppression des listes de suppléants, remplacés par les suivants sur la liste initiale.

M. Verreycken est hostile à toute ingérence excessive. Personnellement, il ne voit pas les projets de loi en discussion d'un très bon œil.

Selon la Constitution, les communautés sont censées concrétiser l'égalité entre les hommes et les femmes pour ce qui est de l'exercice des droits. Elles peuvent le faire au moyen de la loi, du décret ou de la règle. La législation électorale est fédérale, même si la Constitution dispose que la loi et le décret doivent prévoir le même objectif.

Le premier projet de loi est donc correct, même si on ne voit pas très bien pourquoi la Communauté germanophone a été incluse.

En ce qui concerne le second projet de loi, qui intervient dans la réglementation relative aux communautés, il serait nettement préférable, sur la base de l'autonomie constitutive, de transférer ladite compétence aux communautés au moyen d'une loi spéciale. Conformément à la volonté du constituant, il y aurait lieu de donner un signal aux communautés.

Dans ce deuxième projet de loi, le gouvernement fédéral adopte une attitude paternaliste vis-à-vis des communautés.

M. Timmermans souscrit entièrement aux deux projets de loi à l'examen, moyennant un amendement indispensable en ce qui concerne la date d'entrée en vigueur.

Le système dit de la fermeture éclair n'est pas absolument indispensable; il faut une certaine souplesse lors de la transition. Les deux sexes doivent être représentés aux places éligibles, c'est-à-dire aux deux ou trois premières places. En fait, la réduction de moitié du vote de liste minimise déjà l'importance du classement des candidats.

Les deux projets de loi à l'examen sont un bon signal aux partis et à la population pour qu'ils laissent les deux sexes participer à la politique.

Mevrouw Van Riet vindt dat de voorliggende wetsontwerpen een logische stap zijn na de goedkeuring van de grondwetsherziening, die onder meer voorziet in een gelijke toegang van vrouwen en mannen in de door de verkiezing verkregen mandaten en overheidsmandaten.

Op het ogenblik dat zich een algemeen maatschappelijk gevoel ontwikkelt van nood aan meer evenwicht tussen mannen en vrouwen in politieke mandaten, is het duidelijk geworden dat de verwezenlijking van deze nieuwe grondwettelijke principes een wettelijke implementering vereist.

Een volledige « rits » op de lijst zou misschien de snelste weg daartoe zijn, maar in de regering is een consensus gegroeid rond de voorliggende wetsontwerpen om die « rits » niet integraal te gaan opleggen, maar enkel de alternering aan de top, met alle waarborgen inzake pariteit verderop de lijst, zij het met een overgangsfase.

Uit verschillende studies blijkt dat de nu geldende drempel van 30 % vrouwelijke kandidaten telkens is overschreden bij recente verkiezingen. Bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 2000 waren respectievelijk 40 % en 42 % vrouwelijke kandidaten. De stap naar de pariteit is dus niet meer groot.

Het zou goed zijn te voorzien in een stimulans voor de partijen om bijvoorbeeld de werking van hun vrouwenorganisaties te ondersteunen teneinde ook op die manier garant te staan dat vrouwelijke kandidaten begeleid en gestimuleerd worden.

De voorliggende wetsontwerpen moeten natuurlijk voor de volgende verkiezingen in werking treden.

Denkt de regering eraan, in het kader van de politieke vernieuwing, de kiesomschrijvingen te veranderen en de burgemeesters rechtstreeks te doen verkiezen? Wat is de stand van zaken daaromtrent? Die twee pistes kunnen ook van belang zijn voor de vertegenwoordiging van vrouwen, die mogelijkwijze daarop invloed zouden uitoefenen.

De heer Verreycken komt terug op de mogelijkheid een bijzondere wet te stemmen. Artikel 118, § 2, van de Grondwet biedt duidelijk de mogelijkheid om bij bijzondere wet de bevoegdheid aan de gemeenschappen toe te wijzen.

Mevrouw Leduc herhaalt dat er moet worden gestreefd naar oprechte gelijke kansen voor mannen en vrouwen op de lijst. Ze gaat akkoord met de voorliggende wetsontwerpen, die de pariteit tussen mannen en vrouwen op de lijsten met een mogelijke afwijking van één inhouden. Het zou goed zijn dat op eerste twee plaatsen van de lijsten altijd een alternatie voorkomt, zij het een gelijke vertegenwoordiging op

Mme Van Riet estime que les projets de loi constituent un pas logique après l'adoption de la révision de la Constitution, qui prévoit entre autres l'égalité d'accès des hommes et des femmes aux mandats et mandats publics obtenus par élection.

Alors que se développe au sein de la société le sentiment général qu'il est nécessaire de renforcer l'équilibre entre les hommes et les femmes au niveau des mandats politiques, il est devenu clair que la réalisation de ces nouveaux principes constitutionnels requiert une mise en œuvre au niveau législatif.

Appliquer intégralement le principe de la fermeture éclair aux listes électorales serait peut-être le moyen le plus rapide, mais un consensus s'est dégagé au sein du gouvernement pour ne pas imposer intégralement le système de la fermeture éclair et pour n'imposer l'alternance qu'en tête de la liste, tout en garantissant au maximum la réalisation de la parité dans le reste de la liste, fût-ce après une période transitive.

Il ressort de plusieurs études que le seuil actuel de 30 % de candidates a systématiquement été dépassé lors des élections récentes. Dans le cas des élections communales et provinciales de 2000, la proportion de candidates était respectivement de 40 % et de 42 %. Le pas à franchir pour atteindre la parité n'est donc plus très grand.

L'on ferait bien de prévoir un incitant pour les partis, de manière qu'ils soutiennent par exemple le fonctionnement de leurs organisations de femmes, et de garantir ainsi que les candidates soient accompagnées et stimulées.

Il va de soi que les projets de loi à l'examen doivent entrer en vigueur avant les prochaines élections.

Le gouvernement envisage-t-il, dans le cadre du renouveau politique, de modifier les circonscriptions électorales et de faire élire directement le bourgmestre? Qu'en est-il exactement? Ces deux pistes peuvent également avoir leur importance pour la représentation des femmes; elles pourraient influencer sur celle-ci.

M. Verreycken revient sur la possibilité de voter une loi spéciale. L'article 188, § 2, de la Constitution offre clairement la possibilité d'attribuer des compétences aux communautés par le biais d'une loi spéciale.

Mme Leduc répète qu'il faut tendre à une réelle égalité des chances pour les hommes et les femmes sur la liste. Elle souscrit aux deux projets de loi, qui visent à réaliser la parité entre les hommes et les femmes sur les listes électorales, avec un écart possible d'une unité. Il serait bon d'avoir toujours une alternance aux deux premières places des listes et une égalité de représentation sur les listes. Elle est toutefois opposée

de lijsten. Maar ze is niet akkoord met het «rits-principe», in tegenstelling tot haar vrouwelijke collega's.

Wanneer men van een achterstandspositie komt, mag men niet overdrijven op straffe van een mogelijke negatieve weerslag. Het belangrijkste is kandidaten vanuit hun bekwaamheid of hun vertegenwoordiging te kiezen. Ze gelooft nog in de kracht en het gezond verstand van de kiezer, die uiteindelijk zal uitmaken wie naar de verschillende parlementen moet gaan.

Zij blijft de afschaffing van de lijststem primordiaal vinden, zodat iedereen met gelijke krachten kan strijden om verkozen te worden.

Mevrouw Cornet d'Elzies verklaart dat haar fractie de voorliggende wetsontwerpen steunt. Deze is voorstander van de volledige afschaffing van de devolutive werking van de lijststem waardoor elke kandidaat de plaats kan verkrijgen die hem of haar toekomt.

Het zou echter jammer zijn dat politieke partijen verplicht worden op hun lijsten vrouwelijke kandidaten te plaatsen die er niet in geïnteresseerd zijn. In sommige landelijke kieskringen kan het immers heel moeilijk zijn het vereiste aantal vrouwen te vinden.

De voorzitter is het er mee eens dat het ritssysteem ideaal is, maar dat een gedeeltelijke afwisseling reeds een positieve stap is. Studies hebben aangetoond dat de pariteit en het ritssysteem nodig zijn om mannen en vrouwen op gelijke voet te stellen. Zij zal dus een amendement indienen dat het ritssysteem voorstelt, met de tekst van haar wetsvoorstel ter bevordering van de evenredige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen bij verkiezingen (nr. 2-224/1).

De minister wijst erop dat de Lambermontakkoorden slechts bevoegdheden voor de gemeenschaps- en provincieraadsverkiezingen overgedragen hebben. Voor het overige is artikel 118, § 2, van de Grondwet niet van toepassing en blijft alles dus een federale bevoegdheid. Het wetsvoorstel dat bij de Kamer is ingediend zal wijzigingen moeten ondergaan, aangezien het vóór de Lambermont-akkoorden werd ingediend, en het toen voorzag in de pariteit voor de gewest-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen.

De regering heeft aan de Kamer een spoedbehandeling gevraagd voor de verkiezing van Belgische volksvertegenwoordigers in het Europees Parlement, omdat het een optioneel bicameraal ontwerp betreft (artikel 78 van de Grondwet).

Deze spoedbehandeling werd gevraagd om de evocatietermijn te verkorten, terwijl de voorliggende wetsontwerpen onderworpen zijn aan de verplichte bicamerale procedure.

au principe de la fermeture éclair, contrairement à ses collègues féminines.

Quand on part d'une position désavantageuse, on ne doit pas exagérer, sous peine de provoquer une réaction négative en retour. Le plus important, c'est que les candidats soient choisis en fonction de leur compétence ou de leur représentativité. Elle croit encore à la force et au bon sens de l'électeur, qui déterminera en définitive qui siégera dans les différents parlements.

Elle reste d'avis que la suppression du vote de liste a été un élément primordial permettant à chacun de se battre à chances égales pour être élu.

Mme Cornet d'Elzies dit que son groupe soutient les projets de loi en discussion. Celui-ci est en faveur de la suppression complète de l'effet dévolutif de la case de tête qui permettrait à chaque candidat d'obtenir la place qui lui revient.

Mais il serait regrettable que les partis politiques soient contraints de placer sur leurs listes des candidates féminines qui n'y sont pas intéressées. Dans certains arrondissements ruraux, il existe en effet beaucoup de difficultés à trouver un nombre suffisant de femmes.

La présidente convient que l'alternance complète serait l'idéal mais l'alternance partielle est déjà un pas positif. Des études ont montré que pour mettre les hommes et les femmes à égalité, il faut pratiquer la parité et l'alternance. Elle déposera dès lors un amendement proposant l'alternance complète, reprenant le texte de sa proposition de loi visant à promouvoir la parité entre les hommes et les femmes lors des scrutins électoraux (n° 2-224/1).

La ministre précise que les accords du Lambermont n'ont permis que le transfert des compétences en ce qui concerne les élections régionales et provinciales. Pour le reste, il n'y a pas eu d'application de l'article 118, § 2, de la Constitution et tout reste donc de compétence fédérale. Le projet de loi actuellement déposé à la Chambre des représentants devra être modifié puisqu'il avait été déposé avant les accords du Lambermont, et qu'il prévoyait à l'époque de fixer la parité sur les listes électorales régionales, provinciales et communales.

Le gouvernement a demandé l'urgence à la Chambre des représentants en ce qui concerne l'élection des députés belges au Parlement européen, parce qu'il s'agit d'un projet bicaméral optionnel (article 78 de la Constitution).

L'urgence a été demandée en vue de réduire le délai d'évocation, tandis que les projets de loi en discussion sont soumis à la procédure bicamérale obligatoire.

De rechtstreekse verkiezing van burgemeesters is geen federale bevoegdheid meer; deze aangelegenheid werd geregionaliseerd ingevolge de Lambermontakkoorden. Anderzijds heeft de eerste minister aan het Parlement een belangrijke nota voorgesteld over het principe van de wijziging van de kieskringen. De ministers van Institutionele Hervormingen bereiden nu een tekst voor over de provinciale kieskringen, die zij binnenkort aan de regering zullen voorleggen.

Een bijkomende financiering van de politieke partijen die een actief beleid voeren inzake gelijkheid tussen mannen en vrouwen, kan het voorwerp uitmaken van een akkoord tussen de verschillende politieke partijen. De minister heeft er geen bezwaar tegen.

Het ritssysteem is voor de minister een ideaal. Zij acht het beter voortgang te maken met de voorliggende wetsontwerpen dan een status-quo te handhaven dat ongunstig is voor de vertegenwoordiging van vrouwen. Over deze ontwerpen is er eensgezindheid binnen de regering; zij kunnen reeds een fundamentele hervorming teweegbrengen in de politieke vertegenwoordiging op het vlak van de man-vrouwverhoudingen. Studies tonen aan dat dank zij toepassing van deze wet alleen al de vertegenwoordiging van vrouwen in vergelijking met de verkiezingen van 1999 zou stijgen van 22% tot meer dan 33% in alle Raden.

De voorzitter verklaart dat de regering twee amendementen zal indienen betreffende de inwerkingtreding van de voorliggende wetsontwerpen.

Volgens haar kan men moeilijk de kwestie van de bijkomende financiering van de politieke partijen inpassen in de voorliggende wetsontwerpen. De zaak kan wel ter sprake komen tijdens de bespreking van de financiering van de politieke partijen.

Mevrouw de Bethune zou willen aandringen op de amenderingen die zij voorstelt op de wet op de partijfinanciering. Dit dossier is verbonden met dit van de voorliggende wetsontwerpen. Het zou van belang zijn om nu de pariteit door te drukken en tegelijkertijd ruimte te creëren om met zoveel mogelijk succes die pariteit te realiseren.

De politieke wereld is er misschien niet van overtuigd maar ten aanzien van de achterban en de publieke opinie is het belangrijk om die twee dossiers te linken. Want ze zijn fundamenteel gelinkt, niet zozeer in de techniek van de wetgeving maar wel in de beoogde doelstelling.

Het zou een sterk signaal zijn de pariteit op de kieslijsten te stemmen op hetzelfde moment als een amendering op de wet op de partijfinanciering te stemmen, die specifiek binnen die wet ook de idee van de pariteit doordrukt. Ook de partijcultuur moet terzake worden gewijzigd.

Het zou jammer zijn de kans te laten voorbijgaan om ze meteen te bundelen. Anders kan het nog lang

L'élection directe des bourgmestres n'est plus une compétence fédérale; cette question a été régionalisée par suite des accords du Lambermont. D'autre part, le premier ministre a présenté au Parlement une note importante sur le principe de la modification des circonscriptions électorales. Les ministres des Réformes institutionnelles préparent actuellement un texte sur les circonscriptions électorales provinciales, qu'ils proposeront prochainement au gouvernement.

Un financement complémentaire des partis politiques qui mèneraient une politique active d'égalité entre les hommes et les femmes pourrait faire l'objet d'un accord entre les différents partis démocratiques. La ministre n'y voit aucun inconvénient.

Le principe de la fermeture-éclair est un idéal pour la ministre. Mais il vaut mieux avancer d'emblée dans le cadre des projets de loi en discussion plutôt que de subir un «sur place» défavorable à la représentation des femmes. Ces projets ont fait l'objet d'un consensus au sein du gouvernement; ils pourraient déjà induire une réforme fondamentale de la composition du spectre politique au niveau de la proportion hommes/femmes. Des études démontrent que la simple application de cette loi par rapport aux élections de 1999 permettrait de porter le taux global de représentation des femmes dans l'ensemble des Conseils de 22% à plus de 33%.

La présidente annonce que le gouvernement déposera deux amendements relatifs à l'entrée en vigueur des projets de loi en discussion.

Elle pense qu'il est difficile d'intégrer la question d'un financement complémentaire des partis politiques dans les projets de loi à l'examen. On pourrait l'évoquer au moment de la discussion sur le financement des partis politiques.

Mme de Bethune voudrait insister sur les amendements qu'elle propose d'apporter à la loi relative au financement des partis politiques. Ce dossier est lié à celui des présents projets de loi. Il importe de faire passer la parité maintenant et de créer simultanément un espace permettant de réaliser cette parité avec le plus de succès possible.

Même si le monde politique n'en est peut-être pas convaincu, il est important, pour la base et pour l'opinion publique, de faire le rapprochement entre ces deux dossiers. Car ils sont intimement liés, non pas tant au niveau de la technique législative, mais bien par l'objectif qu'ils poursuivent.

Le fait de voter la parité sur les listes électorales au même moment qu'un amendement portant sur la loi relative au financement des partis politiques, et consacrant spécifiquement dans celle-ci l'idée de parité, constituerait un signal fort. Il faut aussi que la culture au sein des partis change à cet égard.

Il serait dommage de laisser passer cette chance de faire d'une pierre deux coups, car il risque de couler

duren vooraleer er nog een gelegenheid komt om deze concrete veranderingen in de politieke cultuur aan te brengen. Aan de ene kant wordt met de voorliggende wetsontwerpen een verplichting aan politieke partijen opgelegd, maar tegelijkertijd moeten de inspanningen van politieke partijen daartoe worden aangemoedigd, zodat de publieke opinie en de kiezers kunnen begrijpen waar het precies om gaat.

Dezelfde urgentie bestaat voor beide dossiers. De samenleving kan niet alleen met normenhantering worden veranderd. Er moet ook aan cultuurverandering binnen de politieke partijen worden gedaan.

De heer Lozie zegt dat zijn partij al goede resultaten heeft behaald qua vertegenwoordiging van vrouwen in eigen schoot, dankzij een actief gelijkheidsbeleid. Wat zou zijn partij dan nog moeten doen om een extra-financiering te genieten? De financiering van politieke partijen moet aan objectieve criteria zijn gebonden. Het zou overdreven zijn geld aan deze problematiek te koppelen.

Mevrouw Leduc zegt dat haar fractie de teksten wenst te stemmen zoals ze nu voorliggen. Die zijn eigenlijk de vertaling van de Grondwet. Maar ze gaat wel akkoord met de amendementen van de regering.

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Geen opmerkingen.

Artikel 2

De dames Lizin, Willame-Boonen en de Bethune c.s. dienen amendementen in (respectievelijk genummerd 1, 2 en 7) die ertoe strekken het «ritsprincipe» door te trekken naar de hele kandidatenlijsten voor de verkiezingen van de Federale Wetgevende Kamers.

Artikel 3

Geen opmerkingen.

Artikel 4

De dames Willame-Boonen en de Bethune c.s. dienen amendementen in (nrs. 3 en 8) met dezelfde strekking als nrs. 2 en 7, evenwel bedoeld voor de verkiezingen van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.

encore beaucoup d'eau sous les ponts avant qu'une nouvelle occasion ne se présente de réaliser ces changements concrets dans la culture politique. Parallèlement aux projets de loi à l'examen qui imposent une obligation aux partis politiques, il faut encourager les efforts de ces derniers allant dans ce sens, afin que l'opinion politique et les électeurs puissent bien cerner tout l'enjeu.

L'urgence est la même dans les deux dossiers. On ne change pas la société que par la voie normative. Il faut aussi induire un changement de culture au sein des partis politiques.

M. Lozie déclare que son parti a obtenu de bons résultats en termes de représentation des femmes au niveau interne, grâce à une politique active en matière d'égalité des chances. Que faudrait-il que son parti fasse de plus pour bénéficier d'un financement complémentaire? Le financement des partis politiques doit être soumis à des critères objectifs. Il serait excessif de lier leur financement à cette problématique.

Mme Leduc déclare que son groupe politique souhaite voter les textes dans leur formulation actuelle. Ces textes traduisent en fait ce qui est prévu dans la Constitution. Elle souscrit cependant aux amendements du gouvernement.

IV. DISCUSSION DES ARTICLES

Article 1er

Aucune observation.

Article 2

Mmes Lizin, Willame-Boonen et de Bethune et consorts déposent des amendements (respectivement numérotés 1, 2 et 7) tendant à étendre le principe de la «fermeture éclair» à l'ensemble de chacune des listes de candidats aux élections pour les Chambres législatives fédérales.

Article 3

Aucune observation.

Article 4

Mmes Willame-Boonen et de Bethune et consorts déposent des amendements (n°s 3 et 8) ayant la même portée que les amendements n°s 2 et 7, mais pour les élections du Conseil de la Communauté germanophone.

Artikel 5

Mevrouw Willame-Boonen dient een amendement in (nr. 4) dat ertoe strekt het «ritsprincipe» zonder overgang toe te passen.

Ze ziet niet in waarom er nog een afwijking moet komen voor de eerstvolgende verkiezingen voor de eerste drie plaatsen.

Artikel 6

Geen opmerkingen.

Artikel 7

De dames Van Riet, Lizin et Willame-Boonen dienen amendementen in (nrs. 5 en 6) om de inwerkingtreding van de wet niet uit te stellen met een jaar.

De regering kan daarmee instemmen, vooral gezien de lange tijdsspanne die de Kamer van volksvertegenwoordigers besteedde aan de voorafgaandelijke herziening van de Grondwet (artikelen 10 en 10*bis*).

Opschrift van hoofdstuk III

De regering dient een technisch amendement in (nr. 9) ter verbetering van het opschrift conform de opmerkingen van de Raad van State.

V. STEMMINGEN**1. Artikelsgewijze stemming**

Artikel 1

Dit artikel wordt eenparig aangenomen door de 14 aanwezige leden.

Artikel 2

De amendementen nrs. 1, 2 en 7, respectievelijk ingediend door mevrouw Lizin, mevrouw Willame-Boonen en mevrouw de Bethune c.s., worden verworpen met 9 tegen 4 stemmen bij 1 onthouding.

Dit artikel wordt aangenomen met 13 stemmen bij 1 onthouding.

Artikel 3

Dit artikel wordt aangenomen met 13 stemmen bij 1 onthouding.

Article 5

Mme Willame-Boonen dépose un amendement (n° 4) visant à faire appliquer sans transition le principe de la «fermeture éclair».

Elle ne voit pas pourquoi il faut encore une dérogation pour les prochaines élections en ce qui concerne les trois premières places.

Article 6

Aucune observation.

Article 7

Mmes Van Riet, Lizin et Willame-Boonen déposent des amendements (n°s 5 et 6) qui visent à ne pas reporter d'un an l'entrée en vigueur de la loi.

Le gouvernement peut donner son assentiment à ces amendements, surtout eu égard au temps considérable que la Chambre des représentants a consacré à la révision préalable de la Constitution (articles 10 et 10*bis*).

Intitulé du chapitre III

Le gouvernement dépose un amendement technique (n° 9) visant à améliorer l'intitulé conformément aux observations du Conseil d'État.

V. VOTES**1. Vote des articles**Article 1er

L'article est adopté à l'unanimité des 14 membres présents.

Article 2

Les amendements n°s 1, 2 et 7, respectivement déposés par Mme Lizin, Mme Willame-Boonen et Mme de Bethune et consorts, sont rejetés par 9 voix contre 4 et 1 abstention.

L'article est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Article 3

L'article est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Artikel 4

De amendementen nrs. 3 en 8, respectievelijk ingediend door mevrouw Willame-Boonen en mevrouw de Bethune c.s., worden verworpen met 10 tegen 3 stemmen bij 1 onthouding.

Dit artikel wordt aangenomen met 13 stemmen bij 1 onthouding.

Artikel 5

Amendement nr. 4 van mevrouw Willame-Boonen wordt verworpen met 11 tegen 3 stemmen.

Het artikel wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1 stem.

Artikel 6

Artikel 6 wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1 stem.

Artikel 7

Amendement nr. 6 van de dames Van Riet en Lizin wordt aangenomen bij eenparigheid van de 14 aanwezige leden.

Amendement nr. 5 van mevrouw Willame-Boonen vervalt ten gevolge van de aanneming van amendement nr. 6.

Opschrift van hoofdstuk III

Amendement nr. 9 van de regering wordt eenparig aangenomen door de 14 aanwezige leden.

Tekstverbetering

De commissie neemt een tekstcorrectie aan, waarbij in de Nederlandse tekst het woord «gremium» wordt vervangen door «assemblee» en de woorden «nadat het verkozen is» door «na haar samenstelling». In de Franse tekst van artikel 6 worden de woorden «son élection» vervangen door de woorden «sa constitution».

2. Stemming over het geheel

Het geamendeerde wetsontwerp in zijn geheel is aangenomen met 13 stemmen bij 1 onthouding.

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De wetsvoorstellen nrs. 2-224/1, 2-230/1 en 2-313/1 vervallen ten gevolge van de aanneming van het wetsontwerp nr. 2-1023/1.

De rapporteur,
Iris VAN RIET.

De voorzitter,
Anne-Marie LIZIN.

Article 4

Les amendements n°s 3 et 8, respectivement déposés par Mme Willame-Boonen et par Mme de Bethune et consorts, sont rejetés par 10 voix contre 3 et 1 abstention.

L'article est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Article 5

L'amendement n° 4 déposé par Mme Willame-Boonen est rejeté par 11 voix contre 3.

L'article est adopté par 13 voix contre 1.

Article 6

L'article 6 est adopté par 13 voix contre 1.

Article 7

L'amendement n° 6 de Mmes Van Riet et Lizin est adopté à l'unanimité des 14 membres présents.

L'amendement n° 5 de Mme Willame-Boonen est devenu sans objet par l'adoption de l'amendement n° 6.

Intitulé du chapitre III

L'amendement n° 9 déposé par le gouvernement est adopté à l'unanimité des 14 membres présents.

Correction de texte

La commission adopte une correction technique en remplaçant dans le texte néerlandais les mots «gremium» par «assemblee» et «nadat het verkozen is» par «na haar samenstelling» et, dans le texte français de l'article 6, les mots «son élection» par «sa constitution».

2. Vote sur l'ensemble

L'ensemble du projet de loi amendé a été adopté par 13 voix et 1 abstention.

Confiance a été faite au rapporteur pour la rédaction du présent rapport.

Par suite de l'adoption du projet de loi n° 2-1023/1, les propositions de loi n°s 2-224/1, 2-230/1 et 2-313/1 deviennent sans objet.

La rapporteuse,
Iris VAN RIET.

La présidente,
Anne-Marie LIZIN.